

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

*Ю. О. Сапельнікова,
ад'юнкт Луганського
державного університету
внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка*

Права людини – це природні можливості індивіда, які забезпечують його життя, людську гідність і свободу діяльності в усіх сферах громадського життя. Саме зв'язок правових норм із життям вимагає того, аби вони не лишалися загальними положеннями, а перебували в контексті тих відносин, у яких правові норми здійснюються [1, 361]. Правова держава забезпечує всебічний розвиток особистості, її творчості й політичної активності, що потребує подальшого розвитку політичних, соціальних і особистих прав громадян та різноманітних гарантій їх забезпечення.

В результаті ратифікації Україною основних європейських конвенцій із захисту прав людини фактично всі їх принципи та норми стали складовою частиною вітчизняного законодавства, яке регулює судочинство. Міжнародним співтовариством було визнано, що найдієвіше і найефективніше права і свободи людини може захистити тільки суд, оскільки він має гарантії незалежності, діє гласно та відкрито, приймає рішення лише на підставі закону та відповідно до передбаченої ним процедури.

В Конституції України це положення знайшло відображення у статті 55, яка проголошує, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, посадових та службових осіб. Саме тому, що рішення суду є обов'язковими для виконання і з набуттям чинності мають силу закону, створено реальний механізм відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, здійснення нею обов'язку утвердження і забезпечення прав та свобод людини. Судове рішення стає засобом захисту від некомпетентності, недобросовісності або упередженості відповідних посадових осіб. Все це свідчить про необмеженість судового захисту, яка в юридичній літературі справедливо розглядається як його основна риса [2, 6-7] та виявляється в тому, що судовий захист:

- поширюється на необмежене коло осіб;
- на всі без винятків права і свободи, які належать індивіду в силу прямої вказівки Конституції та інших законів, а також на ті, що не мають нормативного закріплення;
- охоплює права і свободи, які порушені чи обмежені будь-яким органом державної влади, органом місцевого самоврядування, громадським об'єднанням, посадовою особою будь-якого рівня;
- належить до прав, які не підлягають обмеженню ні за яких умов.

Значний творчий внесок у вирішення проблеми становлення в Україні судової влади як незалежної і самостійної гілки державної влади, її окремих аспектів або суміжних питань здійснили В. Д. Брин-

цев, В. І. Галаган, Ю. М. Грошевий, Е. О. Дідоренко, С. В. Єськов, П. М. Каркач, І. М. Козьяков, М. Й. Курочка, В. Т. Малярченко, В. І. Маринів, І. Є. Марочкін, М. А. Погорельський, С. М. Стахівський, А. Р. Туманянц, Л. В. Черечукіна, В. І. Чорнобук, О. Г. Шило, М. Є. Шумило та інші.

Науково-практичний інтерес викликає, першою чергою, комплекс функцій судової влади, її місце в структурі державного механізму. Повною мірою зазначені проблеми й дотепер залишаються неусвідомленими, а тому і не розроблені досконало вітчизняною правовою наукою. З огляду на це, принципового значення набуває визначення ролі функції судового контролю, зокрема, за дотриманням конституційних прав громадян в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Звернемо увагу, що пошук відповіді на досліджуване питання слід розпочати, насамперед, з розгляду принципу поділу влади та розкриття загальнотеоретичного й етимологічного аспектів поняття «функція», а вже потім перейти до з'ясування функції в ракурсі діяльності суду.

Державна влада є спроможністю суб'єкта (держави) забезпечити підлеглість об'єкта (суспільства) своїм намірам. Разом з тим держава керує суспільством з метою забезпечення інтересів останнього. Тому державна влада відрізняється багатфункціональністю. Розподіл єдиної державної влади на законодавчу, виконавчу та судову гілки обумовлений не тільки утворенням протиположних, які повинні не допустити узурпації влади однією з її гілок, а й забезпеченням реалізації різних державних функцій. Ефективність такої реалізації може бути досягнута лише за чіткого розподілу функціональних обов'язків між ними.

Першим, хто розмежував «три частини» влади будь-якої держави — законодавчу, виконавчу і судову, — був Аристотель. Він, займаючись обґрунтуванням державного механізму, для більш зручного вивчення існуючих державних інститутів і держави в цілому виділяв три частини державних органів. Разом з тим, Аристотель говорить лише про поділ державних органів, розмежування у його роботах проведено досить умовно, при цьому взаємозв'язок цих трьох державних органів не визначається [3, 48].

Активним прихильником аналізованої концепції, що помітно її збагатив та сприяв її популяризації, цілком обґрунтовано вважають відомого французького просвітника, правознавця і філософа Ш. Монтеск'є. У своєму творі «Про дух законів» (1748 р.) він писав: «Коли тій самій особі або

тому самому складу посадових осіб надані разом законодавча і виконавча влада, тоді немає свободи, тому що можна побоюватися, що монарх або сенат будуть створювати тиранічні закони, щоб тиранічно виконувати їх. Немає також свободи, якщо судова влада не відділена від законодавчої і виконавчої. Якби вона була поєднана з виконавчою владою, суддя володів би достатньою силою, щоб зробитися гнобителем. Усе було б загублено, якби та сама людина, або корпорація високопоставлених осіб, або стан дворян, або, нарешті, весь народ здійснювали б всі три види влади: владу створювати закони, владу приводити їх у виконання і владу судити злочини і позови приватних осіб» [4, 24].

Гегель зазначав, що гілки влади повинні бути поділені на законодавчу, виконавчу та судову таким чином, щоб перебувати в постійному взаємозв'язку та взаємодії, і крім того, кожна з них має бути системним утворенням [5, 309].

На відміну від Ш. Л. Монтеск'є, що розглядав судову владу як засіб стримування законодавчої і виконавчої влади від крайностей, Ж.-Ж. Руссо у своїй основній праці «Про суспільний договір...» (1762 р.) значно повніше уявляв собі спектр їхніх взаємин. Зокрема, Руссо одним із перших визначив функціональну роль суду як гаранта недоторканності свободи людини. Він писав про право арештованого на оскарження в суді застосованого до нього арешту, про повноваження суду перевірити обґрунтованість обмеження свободи людини тощо [6, 309].

Характерно, що прибічники концепції поділу влади часто посилаються на конституційний досвід США. Відомий конституціоналіст професор Ч. Райз зауважував: «Поділ влади є не зовсім точним терміном для опису американської конституційної моделі. Автори американської конституції насправді створили форму державного правління не з «поділом влади», а радше з відокремленими один від одного владними інститутами — президентом, законодавчим органом і судом» [7, 19].

Принцип розподілу влад дозволяє диференційовано підходити до різноманітних функцій державної влади. За загальним правилом, кожній функції відповідає певна чисельність частин державності, кожній частині — функція. При цьому можлива ситуація, коли одній функції відповідає декілька частин, тоді як одній частині — декілька функцій. Це свідчить на користь того, що одна функція розподілена між декількома різними частинами або одна частина виконує декілька функцій. Однак в ідеалі тут має місце тенденція до взаємно однакового співвідношення (одна функ-

ція — одна частина).

Термін «функція» (лат. *functio* — виконання) означає обов'язок, коло діяльності, призначення. «Функція — це існування, уявне нами в дійсності» (Гете) [8]. Аналогічно вирішується це питання у тлумачному словнику С. І. Ожегова та Н. Ю. Шведової: «функція» розуміється як «роль, обов'язок, коло діяльності» [9, 858]. Взагалі ж, зміст цього поняття є різноманітним і багатограним, оскільки знаходить застосування у багатьох галузях знань (медицина, математика, біологія тощо). Для юриспруденції, на нашу думку, більш прийнятним вбачається розглядати функцію як «роль, яку певний соціальний інститут або соціальний процес виконує відносно потреб суспільної системи більш високого рівня організації або інтересів класів, які її складають, соціальних груп та індивідів» [10, 138].

Щодо розуміння терміну «функція» в контексті судової діяльності, не слід стверджувати, що це питання залишається сьогодні поза увагою юристів, але не можна сказати й того, що названа проблема знайшла своє остаточне вирішення. Насамперед, складність її розв'язання обумовлена різними або неоднозначними підходами дослідників. Д. В. Філін, наприклад, функцію суду розглядає як «інтегральне утворення, яке породжується сукупністю взаємопов'язаних між собою елементів процесуальної діяльності» [11, 63]. М. М. Куцин вважає, що функція суду — це «соціальне призначення суду як органу державної влади, що виражається й конкретизується у компетенції суду, закріплених за судовим органом правах і обов'язках» [12, 153]. І. Сидоров, розкриваючи систему функцій судів загальної юрисдикції, визначає її як «структуровану сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених напрямків, видів і форм діяльності судів загальної юрисдикції з метою вирішення правових конфліктів, спорів у галузі цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства» [13, 101].

Виходячи із зазначених підходів до формування поняття, вважаємо, що функцію суду слід визначати як напрямок діяльності, що здійснюється з метою реалізації повноважень суду виключно судами на підставі, у межах та в порядку, які передбачені Конституцією України та законами.

Наведене методологічне положення надає підставу дослідникам судової влади визначити її як поліфункціональний феномен або як монофункціональне владне утворення. Разом з тим серед прихильників поліфункціональності судової ді-

яльності немає єдності у визначенні кількості та найменування функцій судової влади.

Слід зазначити, що недостатність досліджень судового контролю в теорії оперативно-розшукової діяльності визначає доцільність розгляду передового досвіду, певних підходів, визнаних в теорії кримінального судочинства.

Так, В. В. Молдован зауважує: «Судова влада реалізується через такі повноваження: здійснення правосуддя; конституційний контроль; контроль за додержанням законності та обґрунтованості рішень і дій державних органів та посадових осіб; формування органів суддівського самоврядування; роз'яснення судам загальної юрисдикції актів застосування законодавства; утворення державної судової адміністрації» [14, 86].

С. Г. Штогун висвітлює такі функції судової влади за основними напрямками її діяльності: 1) функцію правосуддя; 2) конституційний контроль; 3) контрольну функцію; 4) дозвільну функцію; 5) організаційну функцію; 6) кадрову функцію; 7) інформаційно-статистичну функцію; 8) роз'яснювальну функцію; 9) функцію обрання міри запобіжного заходу у вигляді арешту; 10) функцію звільнення від покарання та направлення для відбуття покарання; 11) функцію звернення до виконання рішення суду і контролю за його виконанням [15, 91].

С. М. Тимченко, аналізуючи положення законодавчих актів, визначає судову владу як самостійну і незалежну гілку державної влади, що створена для вирішення на основі закону соціальних конфліктів між державою і громадянами, самими громадянами, юридичними особами; контролю за конституційністю законів; захисту прав громадян у їхніх взаємовідносинах з органами виконавчої влади і посадовими особами; контролю за дотриманням прав громадян при розслідуванні злочинів і проведенні оперативно-розшукової діяльності; встановлення найбільш значущих юридичних фактів [16, 18].

В. Ф. Погорілко стверджував, що функції судової влади не обмежуються лише функціями правосуддя. Вони є багатомірними, різноманітними, тому слід говорити про множинність цих функцій [17, 274].

Якщо враховувати те, що саме через повноваження реалізуються функції судової влади, то можна констатувати: перелік цих функцій не є вичерпним і остаточним, тому що з розвитком демократичного суспільства судова влада може бути наділена й іншими функціями.

Вітчизняна правова наука, як правило, виділяє дві основні функції судової влади — це право-

суддя і контроль. Разом з тим, Д. Притика вважає, що основною її функцією є здійснення правосуддя, яке є видом державної діяльності, що реалізується у формі розгляду та розв'язання соціальних спорів та конфліктів, пов'язаних з порушенням норм права, а іноді — з обов'язковим їх тлумаченням, створення правотворчих прецедентів судами, виконання контрольних та деяких інших (визначення юридичних фактів) повноважень [18, 19].

Звичайно, з такою думкою важко погодитися, і вона є неприйнятною для функціонування судової влади в Україні, тому що функцію тлумачення правових норм, функцію створення правотворчих прецедентів та контрольну функцію судової влади не можна об'єднати разом із функцією правосуддя. Адже правосуддя можна визначити як діяльність суду, здійснювану у формі цивільного, адміністративного, кримінального, господарського та конституційного судочинства, яка відбувається у встановлених законом процесуальних формах в судових засіданнях за участю сторін й інших учасників процесу, полягає у встановленні фактичних обставин справи та з'ясуванні істини за розглянутою справою шляхом дослідження доказів та закінчується ухваленням рішення у справі із застосуванням норм відповідного матеріального закону.

За думкою В. П. Бож'єва, функцією судової влади є правосуддя, а судовий контроль, формування судового корпусу, керівництво судовою практикою — це повноваження судової влади, види її реалізації [19, 42]. Пропонується також розглядати процесуальний інститут судового контролю як складову частину матеріального судового захисту, характеризуючи його тим, що велика сила необмеженої обвинувальної влади поступово стримується шляхом покладання на неї обов'язків та надання права застосовувати повноваження захисту [20, 130]. В. А. Лазарева, беручи за підставу тезу, що судова влада може бути визначена як «виключне владне повноваження вирішувати конфлікти правового характеру, які виникають у суспільстві», вважає єдиною формою реалізації судової влади правосуддя [21, 20-24].

С. Г. Щербань, проаналізувавши положення ст.ст. 124-131 Конституції України та ст.ст. 118-128 Конституції Російської Федерації, доходить однозначного висновку, що основне і єдине функціональне призначення судової влади обох держав — це здійснення правосуддя. Не можна казати про те, що Конституцією закріплені права та обов'язки суду щодо контролю за діяльністю

оперативно-розшукових та слідчих органів як самостійна функція, окрім здійснення правосуддя. Автор повністю підтримує позицію, висловлену В. Півненком та Б. Романюком, що передбачені Конституцією України рішення, які приймаються судами у кримінальному судочинстві під час здійснення оперативно-розшукових заходів та на досудових стадіях, не можна віднести до категорії «контрольних», оскільки в усіх цих випадках істотне обмеження конституційних прав і свобод людини здійснюється безпосередньо суддею за одностороннім проханням керівника оперативного підрозділу, слідчого і прокурора. Інакше кажучи, в разі застосування заходів процесуального примусу суддя діє самостійно, його головна, вирішальна роль тут є очевидною. Подібні дії судді не мають нічого спільного з контролем у традиційному значенні цього слова. Більшою мірою вони забезпечують неухильне дотримання законності під час обмеження конституційних прав людини, підносять авторитет і доказове значення матеріалів досудового слідства і спрямовані на надання безпосередньої допомоги у розслідуванні справи. А це є нічим іншим, як безпосередньою участю судді у розслідуванні справи, яку слідчий готує до суду і для суду, створюючи необхідні умови для її судового розгляду (відправлення правосуддя) [22, 105].

Прямий зв'язок безпосередньої участі судді у розслідуванні кримінальної справи з подальшим її судовим розглядом є незаперечним свідченням того, що подібні судові рішення являють собою один із засобів підготовки справи до розгляду по суті, а це — складова частина правосуддя, і тут ніякої нової функції «судового контролю» немає і не може бути. Таким чином, реалізація судової влади у кримінальному судочинстві здійснюється не лише засобами правосуддя в класичному його розумінні, а й засобами безпосередньої участі судді у провадженні досудового слідства з метою захисту основних конституційних прав і свобод людини при підготовці справи до судового розгляду. У зв'язку з цим В. Півненко й В. Лазарева пропонують розширення участі судді у розслідуванні справи [23, 49-51].

На думку М. Ковтуна, судовий контроль — це особлива (самостійна) форма здійснення правосуддя [24, 119]. Науковець розвиває позицію В. П. Нажимова, який, досліджуючи сутність та зміст цього виду судової діяльності, дійшов висновку, що фактично ми маємо справу не стільки із самостійною контрольною функцією суду, скільки із новим засобом здійснення правосуддя, який потребує свого законодавчого закріплення

[25, 19-21]. Правосуддя може бути диференційовано не тільки на загальному рівні (як цивільне, адміністративне, кримінальне, господарське та конституційне), а й на рівні особливого та одиначного. Саме у такому зв'язку в юридичній літературі обстоюється теза, що судовий контроль – це форма здійснення правосуддя у кримінальній справі.

Критика наведених позицій з боку окремих спеціалістів не видається переконливою.

Слушним є зауваження С. М. Тимченка, який зазначає, що правосуддя – це один із напрямків правоохоронної діяльності, одне з найважливіших повноважень, здійснення яких пов'язане з функціонуванням судової влади. Правосуддю відведене провідне місце у здійсненні правоохоронної діяльності, що, першою чергою, обумовлено покладеними на нього, як на основну форму реалізації судової влади, державою завданнями. Під правосуддям розуміється діяльність судів з розгляду і вирішення судових справ. На відміну від правосуддя, судова влада – це право судових органів, яким вони наділені за законом, можливість здійснювати широкі юрисдикційні повноваження; правовий статус судів як органів державної влади. Поняття судової влади є значно ширшим за правосуддя, тому що судова влада виявляється у багатьох інших діях суду. Так, наприклад, усі суди і судові структури зобов'язані узагальнювати судову практику й аналізувати судову статистику. Голови всіх судів вносять у державні органи, установи, організації, посадовим особам подання про усунення порушень закону, причин і умов, що сприяли скоєнню правопорушень. Ці акти зобов'язують тих, кому вони спрямовані, вживати необхідних заходів з усунення зазначених порушень. Суддя також вирішує скарги підозрюваного, підсудного, їхніх захисників щодо законності й обґрунтованості взяття під варту органами попереднього розслідування [16, 25, 28].

Зміст зазначеної конституційної норми підтверджує думку, що судовій владі властиво мати низку функцій. Якщо виходити з того, що саме повноваження є засобом реалізації цих функцій, то при визначенні їх переліку слід виходити саме з конституційного положення – юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. І коли врахувати, що термін «юрисдикція» (лат. *jurisdiktio* (*juris* – право, *diktio* – проголошує) трактується як правова сфера, на яку поширюються повноваження кого-, чого-небудь, то бачимо, що Основний Закон не дає чіткого переліку повноважень судової влади, а

поширює їх на всі правовідносини у державі. Зазначене не тільки практично унеможлиблює встановлення чіткого і остаточного переліку функцій судової влади, а й підтверджує тезу про те, що судова влада у процесі трансформації суспільства може як набувати нові функції, так і позбавлятися не властивих їй функцій.

М. О. Колоколов вказує, що здійснюючи правосуддя, суд, першою чергою, виконує процесуальну функцію вирішення справи по суті, що являє собою головне його призначення. Проте вирішення справи – це підсумок судового розгляду, а судово-контрольна діяльність, яку ми розглядаємо, завжди відокремлена від етапу, на якому здійснюється правосуддя. Автор стверджує, що ані за характером здійснюваних процесуально-правових дій, ані за прийнятими рішеннями судовий контроль не пов'язаний з вирішенням справи по суті. Виходячи з цього, можна зробити висновок: судовий контроль не може бути складовою частиною правосуддя у класичному розумінні цього слова, адже він виступає специфічною й самостійною функцією судової влади [26, 32-33].

Цікавою є точка зору Н. М. Чепурної [27, 16-18], яка розглядає контрольну функцію як одну із функцій держави, що здійснюється практично всіма органами державної влади у властивих їм формах, у тому числі владою судовою. Контроль, з одного боку, є елементом функції державного управління, а з іншого – самостійною, функціонально відокремленою діяльністю. Відносно функцій держави, контроль є функцією супровідною, допоміжною, вторинною і водночас – об'єктивно необхідною.

Вважаючи обґрунтованою позицію щодо реалізації судовою владою, нарівні з правосуддям, функції судового контролю, необхідно звернути увагу на те, що контрольна функція, на відміну від правосуддя, не є її специфічною функцією. Вона властива всім органам державної влади і, по суті, її можна назвати універсальною функцією держави, яка здійснюється Президентом України, законодавчою, виконавчою й судовою владою. Особливість судового контролю як однієї з форм здійснення контрольної діяльності та реалізації контрольної функції держави, на відміну від здійснення правосуддя, полягає в публічно-правовому характері суспільних відносин, що підлягають судовому контролю, оскільки суд контролює діяльність державних органів.

Сутнісним змістом контрольної діяльності при здійсненні судового контролю є те, що суд перевіряє правильність дій або обґрунтованість бездіяльності органів та посадових осіб. Якщо

буде встановлено, що було порушено законодавство, суд або приймає рішення, яке зобов'язує діяти в порядку, встановленому законом, або виконує роль «негативного законодавця», скасовуючи незаконні акти. Це одна з найголовніших особливостей судового контролю, що відрізняє його від контрольної діяльності інших державних органів. Говорячи про інші особливості судового контролю, необхідно зазначити, що вони безпосередньо визначаються його характером. Специфіка судового контролю полягає в тому, що ініціатором звернення до суду є громадянин або орган державної влади, а сам суд, навіть за очевидності порушень, не має права ініціювати порушення судової справи. Це, взагалі, властиво функціонуванню судової влади.

Судовий контроль – це самостійна правова форма здійснення судової влади. При здійсненні судового контролю встановлюється один основний факт – чи є законною дія (бездіяльність) або акт відповідного органу, посадової особи. Під час здійснення правосуддя також існує можливість встановлення інших юридичних фактів.

Важливе значення має надане провідними вченими Ю. М. Грошевим і С. В. Єськовим визначення судового контролю у сфері оперативно-розшукової діяльності. Він розглядається ними як напрямок діяльності суду, що здійснюється шляхом реалізації повноважень щодо перевірки законності й обґрунтованості здійснення оперативно-розшукової діяльності, завданням якої є захист прав, свобод і законних інтересів громадян [28, 53]. Однак і воно має суперечності й певні недоліки. Розглядаючи роботи Ю. М. Грошевого та С. В. Єськова у контексті нашого дослідження, необхідно вказати, що науковці, в цілому підтримуючи позицію щодо самостійності функції судового контролю, у визначенні його саме у сфері оперативно-розшукової діяльності не наголошують, чи є він самостійною функцією судової влади.

Оскільки сфера здійснення судового контролю останнім часом охоплює практично всі аспекти суспільного життя, формування державної й публічної влади, соціального й державного управління, судовий контроль можна та необхідно

розглядати як специфічну правову форму здійснення державно-владних повноважень, яка має своє соціальне покликання й функціональне значення. Саме тому необхідно вказати, що у сфері кримінального судочинства судовий контроль здійснюється як у сфері оперативно-розшукової діяльності, так і на досудовому розслідуванні, на стадії попереднього розгляду справи і т. ін. Це надає можливість визначити, що судовий контроль за дотриманням конституційних прав громадян в оперативно-розшуковій діяльності є одним із напрямків судового контролю як самостійної функції судової влади.

З урахуванням вищевказаного, ми вважаємо, що судовий контроль у сфері оперативно-розшукової діяльності – це напрямок самостійної функції суду (судового контролю), що здійснюється через систему передбачених законом засобів, спрямованих на реалізацію конституційних функцій судової влади, з метою недопущення незаконного та необґрунтованого обмеження прав та свобод особи у сфері оперативно-розшукової діяльності, відновлення цих прав та свобод або можливої їх компенсації засобами права. Судовий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю, як складова частина судового контролю у кримінальному судочинстві загалом, являє собою самостійну процесуальну діяльність суду, покликану сприяти реалізації інституту судового захисту прав і свобод особи, залученої до оперативно-розшукової діяльності.

Категорична точка зору вчених у теорії оперативно-розшукової діяльності, кримінального права та кримінального процесу про те, що суд є спеціальним суб'єктом і здійснює виключно функцію правосуддя, на наш погляд, є дещо помилковою – у зв'язку з наочним відставанням кримінально-правової доктрини від реалій реформування кримінального судочинства. Концептуальною особливістю останнього стала багатofункціональність діяльності суду, яка дозволяє ще на ранніх стадіях процесу оперативно реагувати на факти порушення законності з метою попередження або швидкого відновлення порушених прав громадян.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Кистяковский Б. А. Социальные науки и право. Очерки по методологии социальных наук и общей теории права / Б. А. Кистяковский. – М., 1916. – С. 361, 370.
2. Судебная защита прав и свобод граждан: науч.– практ. пособ. / под ред. В. П. Кашепова. – М., 1999. – С. 6-7.
3. Аристотель. Политика: в 4 т. / Аристотель; перевод С. А. Жебелева. – М.: Мысль, 1983. – Т 4. – 779 с.
4. Монтескье Ш. О духе законов / Шарль Луи де Монтескье; пер. А. Г. Горнфельд. – М.: Гослитиздат, 1955. – 824 с.

5. *Тегель Г. В.* Философия права / пер. с нем. – М.: Мысль, 1990. – С. 309.
6. *Руссо Ж. – Ж.* Об общественном договоре, или принципы политического права / Жан-Жак Руссо; перевод с франц. А. Д. Хаютина, В. С. Алексеева-Попова. – М.: «КАНОН-пресс», «Кучково поле», 1998. – 416 с.
7. *Райз Ч.* Американський конституціоналізм / Ч. Райз // Вісник Програми сприяння парламентові України. – 12 вересня 1995 р. – С. 19-20.
8. Философский энциклопедический словарь. – М.: Инфра-М. – 576 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://ru.wikipedia.org/wiki/Функция_\(философия\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Функция_(философия))
9. *Ожегов С. И., Шведова Н. Ю.* Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова; Российская академия наук. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. – 4-е изд., доп. – М.: «А ТЕМП», 2004. – 939 с.
10. Большая Советская Энциклопедия / гл. ред. А. М. Прохоров. – Изд. 3-е.: в 30 т. – Т. 28. – М.: Советская Энциклопедия, 1978. – С. 138.
11. *Філін Д.* Функції суду в досудових стадіях кримінального процесу / Д. Філін // Право України. – 2005. – № 1. – С. 63-65.
12. *Куцин М. М.* Функції суду як органу судової влади у кримінальних справах / М. М. Куцин // Часопис Київського університету права. – 2006. – № 1. – С. 152-154.
13. *Сидоров І.* Поняття функцій судів загальної юрисдикції / І. Сидоров // Вісник прокуратури. – 2003. – № 1. – С. 97-102.
14. *Білоус В. Т., Молдован В. В.* Суд, правоохоронні та правозахисні органи України / В. Т. Білоус, В. В. Молдован. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 286 с.
15. *Штогул С.* Функції та повноваження судової влади / С. Штогул // Юридична Україна. – 2008. – № 4. – С. 88-92.
16. *Тимченко С. М.* Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / С. М. Тимченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 304 с.
17. Конституційне право України: підручник / за заг. ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. – 344 с.
18. *Притика Д. М.* Правові засади організації та діяльності органів господарської юрисдикції та шляхи їх удосконалення / Д. М. Притика. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 192 с.
19. Правоохранительные органы Российской Федерации / под ред. В. П. Божьева. – М., 1996. – С. 42.
20. *Андрєєвський В. В.* Види судового захисту. Формальний і матеріальний захист у «слідчо-судовій» та «судовій» системах розгляду кримінальних справ / В. В. Андрєєвський // Часопис Київського університету права. – 2006. – № 3. – С. 130.
21. *Лазарева В. А.* Судебная власть. Судебная защита. Судебный контроль: понятие и соотношение (лекции-очерки) / В. А. Лазарева. – Самара, 1999. – С. 20-24.
22. *Півненко В.* Судовий контроль / Валентин Півненко // Прокуратура. Людина. Держава. – 2004. – № 3. – С. 104-108.
23. *Лазарева В. А.* Судебная власть и уголовное судопроизводство / В. А. Лазарева // Государство и право. – 2001. – № 5. – С. 49-56.
24. *Ковтун Н. Н.* Судебный контроль в уголовном судопроизводстве / Н. Н. Ковтун. – Н. Новгород, 2002. – С. 119.
25. *Нажимов В. П.* Суд как орган правосудия по уголовным делам в СССР: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / В. П. Нажимов. – М., 1971. – С. 19-21.
26. *Колоколов Н. А.* Судебный контроль в стадии предварительного расследования: реальность, перспективы / Н. А. Колоколов // Государство и право. – 1998. – № 11. – С. 31-39.
27. *Чепурнова Н. М., Дюкова Е. А.* Судебный контроль как вид государственной деятельности государства / Н. М. Чепурнова, Е. А. Дюкова // Российский судья. – 2007. – № 10. – С. 16-18.
28. *Грошевий Ю. М., Єськов С. В.* Судовий контроль у сфері оперативно-розшукової діяльності / Ю. М. Грошевий, С. В. Єськов; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2009. – 128 с.

УДК 351.94: 351.746: 343.13

Сапельнікова Ю. О. Теоретичні питання судового контролю за оперативно-розшуковою діяльністю

У статті розглянуто сутність судового контролю за дотриманням конституційних прав громадян під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. В результаті дослідження запропоновано визначення судового контролю за оперативно-розшуковою діяльністю.

Ключові слова: суд, правосуддя, судовий контроль, оперативно-розшукова діяльність, права людини

Сапельнікова Ю. А. Теоретические вопросы судебного контроля за оперативно-розыскной деятельностью

В статье рассматривается сущность судебного контроля за соблюдением конституционных прав граждан в процессе осуществления оперативно-розыскной деятельности. Результатом исследования является предложенное определение судебного контроля за оперативно-розыскной деятельностью.

Ключевые слова: суд, правосудие, судебный контроль, оперативно-розыскная деятельность, права человека

Yuliya O. Sapelnikova. Theoretical issues of the court control after the operative and search activity

The article deals with the problems of court control of operative and search activity for the reason to defend human rights. The definition of term of court control of operative and search activity was proposed as result of study.

Key words: court, justice, court control, operative and searching activity, human rights